

Introducció al CD Ellipse – Belinfante Quartet

(7 Mountain Records, Amsterdam 2022)

Text de Fiona Robertson

Traducció de l'anglès de Pau Marquès

"Ellipse" és una òrbita atemporal i interminable a través de l'espai. De vegades, els planetes i les llunes s'alineen màgicament, creant una música antiga i llunyana, que al principi només se sent dèbilment. Aquesta "el·lipse transatlàntica" sembla l'alineació màgica de dos continents: separats i alhora units per sempre per l'oceà Atlàntic. El nostre objectiu com a quartet és crear el·lipses musicals, on una respiració provoqui un continu de sons i gestos unificats.

Des dels nostres inicis com a quartet de corda compartim un profund amor pel compositor anglès Benjamin Britten i per aquest motiu hem volgut que el nostre primer treball discogràfic giri al voltant de la seva música. La decisió de combinar el Quartet de corda núm. 2 de Britten amb l'obra Plan and Elevation de la compositora nord-americana Caroline Shaw va sorgir d'una manera molt natural, degut als molts paral·lelismes que hi ha entre els seus respectius mons sonors. Tots dos compositors contempen un paisatge obert i espaiós: en el cas de Britten, els extensos paisatges marins de la costa de Suffolk d'Anglaterra; en el de Caroline Shaw, els impressionants terrenys de Dumbarton Oaks a Washington D.C. En el fons aquestes obres encarnen les possibilitats vocals dels instruments de corda, així com una comprensió intuïtiva de les complexitats de l'escriptura per a quartet de corda.

Encara que cap de les seves obres apareixi en aquest àlbum, Henry Purcell té un paper central en el CD. Les seves ciaonnas van servir d'inspiració a Britten pel tercer moviment del seu quartet de corda núm. 2. Al mateix temps en sembla que hi ha una connexió entre la ciaonna com a dansa barroca i les cinc línies de baix de l'obra de Shaw que formen el moviment bàsic de cadascuna de les cinc peces. Això, al seu torn, va donar lloc a la idea d'encarregar una composició basada en la música de John Playford, també conegut com The Dancing Master, contemporani de Purcell. Es tracta d'un manual de dansa i una recull musical de danses angleses recopilades l'any 1651 i arreglades de manera brillant especialment per a l'ocasió per Arthur Klaassens el 2022. neere the Church doore ofereix una visió del món festiu de l'Anglaterra del segle XVII a través de la mirada del segle XXI.

Caroline Shaw (1982 -) *Plan and Elevation* (2011)

- I. The Ellipse (L'El·lipse)
- II. The Cutting Garden (Jardí de flors de tall)
- III. Herbaceous Border (Vorera herbàcia)
- IV. The Orangery (L'hivernacle)
- V. The Beech Tree (El faig)

Plan and Elevation és un viatge continu a vista d'ocell pels amplis i variats terrenys de Dumbarton Oaks. Caroline Shaw sempre ha trobat inspiració en l'arquitectura dels llocs que visita mentre viatja. En aquest cas va inspirar-se en la bellesa d'aquest espai per escriure aquesta obra que commemora el 75è aniversari de Dumbarton Oaks.

La peça se sent com una el·lipse interminable, transportant físicament l'oient en una òrbita mística i tranquil·litzadora. Shaw basa cadascun dels cinc moviments en una senzilla línia de baix, de caràcter diferent, transmetent una de les sensació que va experimentar mentre es trobava en els diferents espais.

El primer moviment The Ellipse, representa la noció de repetició infinita, com si caminéssim donant voltes per un camí empedrat. Aquí el temps es torna una il·lusió. Seguidament ve The Cutting Garden, el jardí on hi creixen les flors més boniques i exòtiques. Shaw incorpora aquí les seves cites preferides de música canònica per a quartet de corda; si l'escolteu amb atenció, potser podreu sentir reminiscències dels quartets de Ravel i Mozart, com si fossin flors magnífiques posades en un gerro perquè tothom les admiri.

Herbaceous Border explora els extrems entre la precisió absoluta i el caos total. Comença amb una introducció a la viola molt tranquil·la i metòdica, fins que tot el quartet a poc a poc descendeix a una bogeria desenfrenada.

La Orangery descriu les petites esclatxes de llum que travessen les parets de vidre de l'edifici, intentant arribar a les velles figueres.

Finalment arribem a The Beech Tree, l'arbre i el lloc preferit de Shaw en tota la finca. El faig és antic, tranquil, estable i simbolitza l'existència atemporal de la natura.

Benjamin Britten (1913 - 1976) - *Three Divertimenti for String Quartet* (1936)

I. March

II. Waltz

III. Burlesque

Segons una entrada al diari de Britten, l'estrena dels tres Divertimenti a càrrec del Quartet Stratton al Wigmore Hall el febrer de 1936 no va complir les expectatives que tenia el compositor. Riallades entre el públic i una ressenya pobre de J.A. Westrup al Daily Telegraph, titllant el treball de superficial. Això va portar un jove Britten a retirar l'obra, que no es va tornar a representar fins després de la seva mort. Com a quartet, els tres Divertimenti ens semblen deliciosament divertits i comunicatius. Avui dia es fa difícil d'imaginar que l'estrena d'una peça rebí una reacció tan desagradable per part del públic.

Britten va escriure els tres Divertimenti mentre estudiava al Royal College of Music de Londres, i les peces d'alguna manera se cenyeixen més a l'estil del seu mestre i mentor, Frank Bridge. El malestar creixent a Europa en aquell moment va tenir un efecte profund en Britten. La seva objecció a la guerra es fa palesa en la burla subtil a la marxa militar que fa en la primera peça. Una atrevida obertura a l'uníson imita de manera infantilitzada un conflicte caòtic i sense sentit. El Vals, en canvi, és un moviment molt tendre i potser el que més homenatge a Frank Bridge en el seu estil. El moviment final Burlesque, que va ser dedicat a Francis Barton, un dels amics d'infància més propers de Britten, és una dansa frenètica i imparable. Al llarg de les tres peces, Britten demostra una varietat fascinant de tècniques sonores, com ara glissandi, harmònics i efectes percussius.

En els tres Divertimenti el geni de Britten en l'escriptura de quartets de corda ja es fa evident en la caracterització enginyosa de les veus. Tot i així es tracta d'un treball primerenc, i encara hem d'experimentar la crua profunditat emocional dels seus quartets de corda posteriors. L'any 1945, després de l'horrible agitació de la Segona Guerra Mundial, Britten va aconseguir la fama al Regne Unit i a l'estranger amb la seva aclamada òpera Peter Grimes i el seu Quartet de corda número dos.

Benjamin Britten (1913 - 1976) *Quartet de cordes núm. 2 en Do major* (1945)

I. Allegro calmo, senza rigore

II. Vivace

III. Chacony

L'admiració de Britten per Henry Purcell va ser una font de gran influència en les seves composicions i no és casual que aquest gran respecte per Purcell trobi el seu camí a gran part de la música de Britten. Purcell fou possiblement l'últim compositor britànic que havia aconseguit assolir un nivell de reconeixement internacional similar al que el mateix Britten rebria posteriorment. Tant els Holy Sonnets of John Donne i el seu Quartet núm. 2, que es van estrenar al Wigmore Hall el 21 de novembre de 1945, van ser composts en homenatge a Henry Purcell, escrits en commemoració del 250è aniversari de la seva mort. La Chacony és una veritable oda a Purcell, i és sorprenent com Britten aconsegueix recrear la mateixa profunditat de sentiment que caracteritza les Ciaccones de Purcell.

El primer moviment és en forma de sonata lliure, establint tres temes que enmarquen tot el moviment. El primer interval de cadascuna de les tres frases és una dècima (una tercera saltant una octava), proporcionant així una sensació immediata d'obertura i amplitud. Les línies líriques, les textures riques i els extrems contrastos dinàmics formen l'esquelet d'aquest moviment, creant infinites possibilitats interpretatives.

El segon moviment és un moviment en forma de scherzo i trio força amenaçador. El quartet sencer està silenciats per la sordina, afegint dramatisme a la naturalesa astuta i capriciosa d'aquesta música. Un ostinato virtuós arpeggiat acompanya estranys patrons ascendents, preparant una escena fosca i fugaç i gairebé irreal.

El tercer moviment, Chacony, és un moviment atemporal que se succeeix a través d'una sèrie de 21 variacions basades en una ciacconna a l'uníson presentada en l'obertura. Les variacions es tornen cada cop més virtuoses, agafant més i més caràcter. El moviment queda enmarcat per tres cadències que li donen estructura. Una pel violoncel, viola i primer violí respectivament. De vegades, la música fa memòria de frivolitats passades i llunyanes -balls i festes-, però després ens torna al present, lamentant el nostre destí mortal.

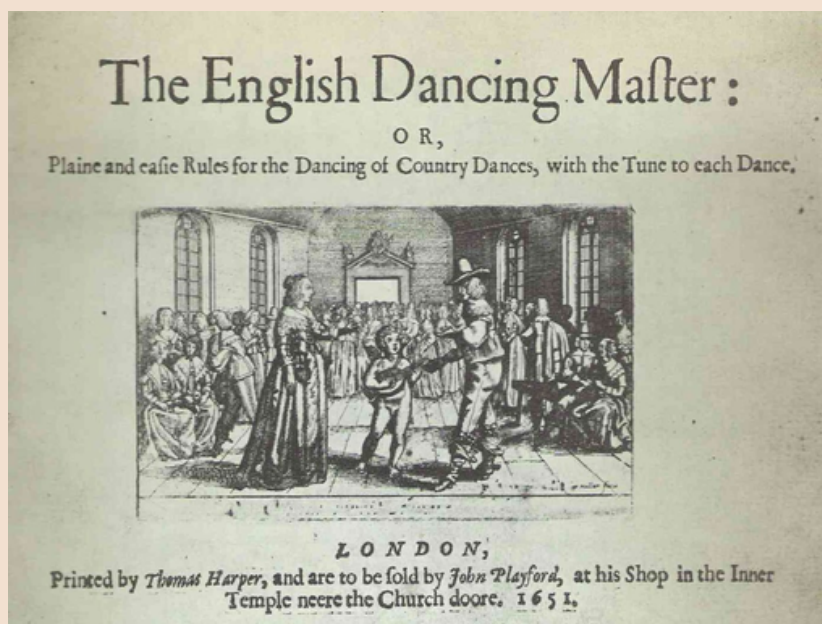
Cada vegada que interpretem el quartet de corda núm. 2 de Britten, el sentim com un viatge extens i emotiu que es va acostant amb reverència al final amb uns poderosos acords de do major. Acabar la gravació d'aquest quartet ens va donar una sensació de catarsi que va augmentar la nostra adoració per aquesta peça.

neere The Church doore – The Dancing Master (1651) de John Playford (1623 - 1686) arr. Arthur Klaassens (1989 -)

- I. neere the Church doore
- II. Newcastle
- III. Kemp's Jig
- IV. Mill-Field
- V. Open the Door to Three
- VI. Jenny Pluck Pears
- VII. Mundesse
- VIII. Newcastle remix

Quan vam descobrir la música de John Playford ens va semblar com si finalment haguéssim trobat el vincle perfecte entre les peces de Britten i de Shaw. Aquesta col·lecció de música popular antiga d'Anglaterra, considerada la primera d'aquest tipus, és un compendi de melodies populars juntament amb instruccions sobre com ballar-les. Playford va ser llibreter, editor i compositor i, tot i que va ser famós en la seva època, la música que va col·leccionar no és àmpliament coneguda ni interpretada avui dia.

El procés d'enregistrament d'un arranjament "acabat de sortir d'impremta" va ser increïblement emocionant tant per a nosaltres com a quartet com per a Arthur Klaassens, que estava assegut a l'estudi de so assistint al procés d'enregistrament. En la següent entrevista amb Arthur, descobrirem el context de la peça, el procés d'arranjament i la història que Klaassens tenia en ment mentre l'escrivia.

Belinfante Quartet: Com va ser per tu descobrir aquesta música i arranjar-la per a quartet de corda? Per què el títol "neere the Church doore"?

Arthur Klaassens: Em va semblar fascinant adquirir una visió històrica d'aquest període. Moltes de les melodies de la col·lecció eren originàriament melodies i danses populars, però per aprendre els balls s'havien de poder comprar la col·lecció, de manera que, com a resultat, haurien estat utilitzades i ballades per les classes altes. Per mi és un paral·lelisme que trobo amb el 'quartet de corda', que al llarg del temps ha estat generalment un escenari reservat a les elits.

La idea de la història de la peça va sorgir d'una cita a la portada del manuscrit: "Imprès per Thomas Harper, i serà venut per John Playford, a la seva botiga al temple interior al costat de la porta de l'església". A prop de la porta de l'església era on es podia anar a comprar el manuscrit, i a mi em va semblar una cosa tan divertida i comercial posar-ho tan explícitament a la portada, com si digués: "Aquest és l'únic lloc on pots comprar-los. Fes-te amb un exemplar aquí!"

Belinfante Quartet: La peça s'inspira en aquesta barreja d'èpoques i gèneres. Va ser important per a tu incorporar-ho en la música?

Arthur: La barreja d'estils crea el marc general de la peça, i no volia compondre una peça que fos només en estil "renaixentista". Cadascuna de les melodies que vaig triar em va semblar evocar personatges molt diferents, cosa que em va ajudar a escollir diferents gèneres. Volia crear un arc, una transició harmònica per a la qual em vaig inspirar molt en obres de Purcell. Això va ajudar a decidir l'ordre de les peces que havia escollit a causa dels seus caràcters molt diferents.

Open the Door to Three actua com a "clau de volta" per a tota la peça i volia que fos lenta i com suspesa, amb les semicorxeres seguint la melodia, que dicta l'estructura i la durada del moviment.

En el penúltim moviment Mundesse vaig utilitzar deliberadament estils i períodes musicals molt contrastats: començant en el Renaixement, passant per Bach i Mozart i acabant amb el remix de Newcastle, que és una versió moderna de l'antiga versió: Newcastle.

Belinfante Quartet: Un dels nostres objectius com a quartet de corda, és superar els límits preestablerts i ser tan versàtils musicalment com sigui possible. Veus el quartet de corda com un escenari emocionant que et permeti escriure de manera flexible i futurista?

Arthur: Pel que em sembla, es pot tirar cap a qualsevol direcció per estranya que sembli quan s'escriu per a quartet de corda. El quartet parteix d'un llegat i una història sorprenents, perquè els compositors sempre han anat superant els límits quan escriuen per a quartet de corda, a causa de la versatilitat dels instruments i l'equilibri de les quatre veus. Per a mi les possibilitats són infinites.

Com a músic, també m'agrada pensar creativament. La nostra col·laboració, entre quartet de corda i compositor/arranjador, va ser molt especial per a mi i crec que, en general, les col·laboracions tenen un paper important a l'hora de superar els límits de la música actual. Va ser com l'inici d'un gran viatge artístic junts.

Belinfante Quartet: Hi ha una història darrere de la peça?

Arthur: Sens dubte, vaig tenir una imatge molt clara mentre escrivia la peça. M'imaginava que era una vetllada festiva explicada a través dels ulls d'algú que va de ball en ball, explicant històries de la gent que coneix. Aquí el narrador descansa al costat d'un riu després de ballar la Kemp's Jig, escoltant totes les melodies que encara suren en l'aire de la festa d'aquell vespre.

Els balls d'obertura potser són més formals i seriosos, i es tornen cada cop més animats a mesura que la peça continua, amb la 'banda' començant a fer tot tipus de bromes en el penúltim moviment i conduint cap a la peça final: Newcastle Remix on comença el DJ i l'after està en ple apogeu.

Belinfante Quartet: Com va ser el procés de gravació per a tu? Va ser una experiència enriquidora?

Arthur: Normalment, estic al costat de l'actuació, així que va ser fantàstic experimentar com és estar a la cabina de gravació. Realment em va sorprendre el nivell de musicalitat que requereix tenir la persona asseguda darrere del micròfon. Veure les decisions que ha de prendre en un temps molt limitat i com ho comunica per treure el màxim profit dels músics. Acabes coneixent bé els caràcters dels músics i aprens ràpidament què dir i què no per aconseguir els millors resultats.

Per descomptat, la música està anotada, però tenir la possibilitat de treballar en persona així significa que la música realment transcendeix les pàgines. En aquest sentit, no es va convertir només en una interpretació de la partitura, sinó en una interacció musical real i en directe entre el compositor i els intèrprets.

També em va impressionar molt la flexibilitat que del quartet per provar noves idees al moment i va ser gratificant veure quanta energia hi podien posar. He de dir que tot el procés ha estat molt enriquidor i he après molt.

Belinfante Quartet: Gràcies, Arthur. Ha sigut un plaer parlar del teu arranjament i estem molt agraïts que pugueu formar part del nostre CD de debut!

Arthur: Gràcies a vosaltres!

